

Осмислення вищезазначеного дає можливість стверджувати, що завдяки професійній та державній підтримці український аудит не відчуває у повній мірі нищівний вплив наявних воєнних викликів. Більше того, створюються умови для формування нових напрямків розвитку незалежного аудиту у повоєнній економіці України, з одночасним вирішенням насущних проблем, через появу адаптованих заходів підвищення міцності обороноздатності країни на базі збереження доходів господарюючих суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Аудит в умовах сталого розвитку: колективна монографія / О. А. Петрик, Н. В. Гойло, І. І. Матієнко-Зубенко, І. О. Мариніч, ін.; за загальною редакцією проф. О. А. Петрик К. : КНЕУ, 2021. 231, [1] с
2. Василюк М. М. Концептуальні основи якості аудиту: монографія. Івано-Франківськ: Видавник Кушнір Г. М., 2019. 588 с.
3. Шульга С. В. Розвиток теорії та методології аудиту в Україні в контексті процесів євроінтеграції: монографія. Київ: Видавець Позднишев, 2019. 440 с.
4. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції: монографія /Й.Я. Даньків, В.О.Ганусич, Л.О.Гелей, О.Ю.Йолтуховська та [ін.]; за ред. д.е.н., проф. Г.М. Колісник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2021. 274 с
5. Про внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» щодо забезпечення аудиторської діяльності на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки: Закон України від 31.05.2022 № 2285-IX. URL: <https://cutt.ly/D4d0l7A>.
6. Ради Аудиторської Палати України щодо впливу військової агресії Російської Федерації на фінансову звітність та аудиторські звіти: Інформаційний лист Ради Аудиторської Палати від 18.03.2022. URL: <https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2022/03/інформаційний-лист-ану.pdf>
7. Савицька Т.А., Гевлич Л.Л. Особливості організації аудиту у воєнний час. URL: <file:///C:/Users/Alex/Desktop/стаття%203%20аудит.Pdf>

УДК 657.6

Дядюн Олена Олександрівна,
*PhD зі спеціальності «Облік і оподаткування»,
головний бухгалтер ТОВ «МІК «СТАРТ»,
м. Київ, Україна*

АУДИТ ГРАНТОВИХ ПРОЄКТІВ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Джерела залучення додаткових фінансових ресурсів для розвитку бізнесу завжди були актуальним питанням для українських суб'єктів господарювання, а в умовах воєнного стану залучення коштів набуло критичного значення для продовження діяльності. Крім звичного всім інструментарію кредитування, небувалих масштабів нині набуває процедура отримання грантів. Як вітчизняні урядові програми, так і зарубіжні донори готові надавати ресурси для започаткування, розвитку, масштабування бізнесу. Значна частина грантів також

призначена для неприбуткових організацій задля виконання їх статутних цілей. Звісно, найскладнішим етапом є підготовка документів та дотримання вимог, передбачених грантовою програмою. Однак, не менш відповідальним є і завершальний етап – процедура аудиту звіту про використання цільових коштів.

Заказнова Г., досліджуючи питання аудиту звіту про цільове використання грантових коштів, зазначає, що «замовником аудиторських послуг може бути як грантодавець, так і грантоотримувач [1]. Дійсно, потреба у проведенні аудиту та сторона-ініціатор суттєво залежать від конкретного грантового проєкту і базових умов. Так, наприклад, в Методичних рекомендаціях ПРООН чітко прописано, що «Офіс ПРООН має право прийняти рішення про проведення незалежної експертної оцінки/аудиту. В такому випадку Конкурсна комісія може залучити незалежних експертів із аудиту/компанії для проведення відповідної оцінки/аудиту» [2]. Аналіз послуг, які надаються аудиторськими фірмами в Україні засвідчив, що в продуктивній лінійці компаній «великої четвірки», інших представників світових аудиторських мереж в Україні, а також невеликих вітчизняних суб'єктів аудиторської діяльності присутня така послуга як аудит грантових проєктів. Наприклад, Deloitte описуючи базовий напрям діяльності – аудит і запевнення щодо достовірності інформації – згадує також опцію «аудиту грантів» [3]. У свою чергу, «BDO: Україна» наводять для потенційних клієнтів інформацію про те, що «аудиторська фірма визнана уповноваженою проводити аудит фінансової звітності проєктів і грантів, що фінансуються Світовим банком [4]. Компанія «ProAudit» [5], формує опис послуги фінансовий аудит гранту вказує на 13-річний досвід аудиту проєктів, що фінансуються національними та міжнародними донорами. Отже, в Україні немає дефіциту, ані щодо попиту, ані щодо пропозиції аудиту грантових програм. Відмінною рисою такої послуги порівняно з аудитом фінансової звітності є політика ціноутворення. Зростає значення індивідуального підходу до ціни, оскільки в першу чергу сума договору залежить від умов конкретного гранту та показника, закладеного у відповідній витратній статті бюджету грантового проєкту.

При отриманні завдання з аудиту грантового проєкту, і зокрема звіту про цільове використання коштів, вкрай важливо застосовувати концептуальну основу, що відповідає за поставлену задачу. Найбільш очевидним є посилання на МСА 800 (переглянутий) «Особливі положення – аудити фінансової звітності, складеної відповідно до концептуальних основ спеціального призначення» У прикладах концептуальної основи спеціального призначення міститься пункт про «вимоги положення контракту, що стосуються фінансового звітування, такі як боргова угода, договір позики або проєктний грант» [6].

Крім зазначеного стандарту, більшість експертів [наприклад, 1, 7] згадують про такі стандарти: МСА 805 (переглянутий) «Особливі положення щодо аудитів окремих фінансових звітів та окремих елементів, рахунків або статей фінансового звіту»; МСЗНВ 3000 (переглянутий) «Завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації»; МССП 4400 «Завдання з виконання узгоджених процедур стосовно фінансової інформації»; Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів.

Враховуючи суть аудиторського звіту та очікування донорів, звертаємо увагу на ключові індикатори, якими має керуватися аудиторська компанія при прийнятті рішення щодо виконання завдання:

- наявність ґрунтовних як теоретичних, так і практичних знань специфіки відносин між донором та грантоотримувачем;
- дослідження вимог конкретного донора до аудиторського звіту та неухильне їх виконання, адже такі вимоги можуть суттєво відрізнятися залежно від грантової програми;
- обрання основного вектору уваги – підтвердження цільового використання коштів, що потребує прискіпливого дослідження широкого переліку первинних документів із інформацією про здійснені витрати.

Щодо останнього пункту, то аудитор вправі застосовувати вибірку. Наприклад, в одному з аналізованих нами аудиторських звітів вибіркового способу дослідження був використаний таким чином: «Розмір аудиторської вибірки становив 56% від загальної суми витрат» [8]. Найчастіше послуга аудиту грантів в Україні актуалізується у контексті діяльності NGO. Однак, аудитори бізнес-суб'єктів, навіть за відсутності потреби в аудиті звіту цільового використання коштів, мають тримати «руку на пульсі». Зазначене пов'язуємо з перевіркою достовірності відображення отриманої клієнтами допомоги у фінансовій звітності. Аудитори KPMG зазначають, що «облік державної допомоги значно відрізнятиметься залежно від її характеру та типу, наприклад, чи то є грант, позика, податкова пільга або гарантія» [9]. Погоджуємось, що за умов суттєвості грошових потоків, пов'язаних із зовнішньою допомогою, аудитору слід ретельно перевіряти дотримання вимог МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу» або НП(С)БО 15 «Дохід» (залежно від концептуальної основи звітування підприємства).

Якщо перевіряється фінансова звітність компанії, що звітує за МСФЗ, то, на нашу думку, аудитору важливо:

- перевірити дотримання умов грантового проекту задля підтвердження доцільності його відображення у фінансовій звітності;
- ознайомитися з вимогами облікової політики підприємства щодо різних форм допомоги;
- перевірити визнання допомоги у прибутках/збитках на систематичній основі протягом періодів, у яких визнавалися витрати, для компенсації яких передбачалася допомога;
- дослідити обсяг розкриття інформації про гранти у примітках до фінансової звітності;
- у випадку аграрних компаній перевірити доцільність застосування МСБО 20 чи МСБО 41, якщо грант пов'язаний з біологічними активами.

Таким чином, аудит грантових проектів є вкрай важливою процедурою для суб'єктів, які отримують кошти під цільове використання, зокрема від міжнародних урядових і неурядових організацій. Прозорість і підзвітність, незалежність аудиту – все це є запорукою довіри до українських грантоотримувачів та подальшої підтримки України. Особливого значення аудит грантів набуде у процесі післявоєнного відновлення економіки, інфраструктури,

забезпечення соціально-культурних ініціатив. Отже, перспективними напрямками подальших наукових досліджень є методологічне забезпечення аудиту витрачання цільових коштів.

Список використаних джерел:

1. Заказнова Г. Аудит звіту про цільове використання грантових коштів. URL: <https://audit-invest.com.ua/ua/articles/blog/audyt-zvitu-pro-tsilove-vykorystannya-grantovyh-koshtiv>.
2. Методичні рекомендації з управління грантами ПРООН – ГЕФ. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/09787761c5c783de7770d23bca5d409459c7f047554c051dc4a1ce54fa06009d.docx>.
3. Аудит і запевнення щодо достовірності інформації: Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/audit/solutions/what-is-audit.html>.
4. BDO Україна. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/about-2/official-information>.
5. ProAudit. Consulting Group. URL: https://proaudit.ua/uk/statti/blog-4_ua.
6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. URL: <https://mof.gov.ua>.
7. Дячук О. Особливості аудиту грантових проєктів. Матеріали дискусії від 10 березня 2021р. URL: <https://www.apu.com.ua>.
8. Аудит Звіту про використання коштів Благодійної організації «Український інститут політики громадського здоров'я». URL: https://www.uiphp.org.ua/images/attachments/Reports/Audit_USAID_UKR_2020.pdf.
9. Облік та фінансова звітність підприємств під час війни. Як обліковувати різні форми державної допомоги? URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/08/9-yak-oblikovuvaty-rizni-formy-derzhavnoyi-dopomohy.pdf>.

УДК 336:657

Дяк Олег Вікторович,
аспірант кафедри аудиту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

АНАЛІТИЧНІ АУДИТОРСЬКІ ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРИПТОВАЛЮТНОЇ БІРЖІ

Останні декілька років індустрія криптовалют набула значної популярності. Сукупний обсяг капіталізації криптовалют наразі становить більше 1.42 трильйони доларів [1]. Функціонування ринку криптовалют у поточному стані важко уявити без криптовалютних бірж, які по суті, виступають посередником у торгових операціях між покупцями і продавцями. Зараз функціонує більше 200 таких зареєстрованих установ, які функціонують по всьому світу, більшість з яких є централізованими. Криптові біржі слугують важливою інфраструктурою в екосистемі цифрових активів, уможливлючи торгівлю, інвестиції, інновації та глобальну участь у світі криптовалют і технології блокчейн, що еволюціонує.

Через високу волатильність та можливість спекулятивної торгівлі задля швидкого примноження коштів ринок криптовалют також провокує виникнення великої кількості шахрайських схем, через які користувачі можуть втратити свої